

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЦАР Ірина Олегівна

УДК 371.134

**ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГУМАНІТАРНОГО
ПРОФІЛЮ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

ТЕРНОПІЛЬ – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ПОЛЩУК Віра Аркадіївна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри соціальної роботи;

кандидат педагогічних наук, доцент
СОБОЛЬ Наталія Миколаївна,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри іноземної філології.

Захист відбудеться 23 червня 2011 року о 14.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 23 травня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Модернізація системи вищої освіти України, зумовлена змінами економічного, політичного, соціокультурного життя українського суспільства, висуває якісно нові вимоги до особистості вчителя, виховання якого спрямоване не тільки на інтелектуальний, культурний, творчий розвиток, а й на його конкурентоспроможність в умовах ринкової економіки. Пріоритетним завданням сучасної вищої педагогічної освіти є формування індивідуальності педагога, розвиток його особистісних якостей, здатності до творчої самореалізації. Створення сприятливих умов для максимального саморозкриття особистості вчителя-гуманітарія сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності, оскільки, її багатофункціональність дає змогу формувати погляди, цінності, інтереси, ідеали особистості, духовні потреби тощо. Для вчителя гуманітарних дисциплін, зміст яких відображає складний внутрішній світ людини, її підготовку до життєвого самовизначення, формування самосвідомості учня, особливої ваги набуває володіння індивідуальним стилем діяльності. Таким чином, стиль професійної діяльності вчителя-гуманітарія – один із найсуттєвіших факторів, що впливає на становлення діяльнісної складової його особистості. У цьому контексті актуальною є проблема оволодіння майбутнім вчителем-гуманітарієм індивідуальним стилем професійної діяльності (ІСПД), який відображає його суб'єкту, авторську позицію.

Практична спрямованість зазначених вище завдань доцільна за можливості створення умов для вдосконалення традиційної системи загальнопедагогічної підготовки фахівців, розробки і впровадження ефективних педагогічних технологій, які відображають суть професійної діяльності вчителя, своїми формами і методами забезпечують формування майбутнім учителем гуманітарного профілю власного індивідуального стилю діяльності, що вимагає наукового обґрунтування.

Різні аспекти професійно-педагогічної підготовки студентів розкриті у працях В. Андрущенка, Б. Гершунського, Й. Гушулея, Е. Гусинського, В. Дмитрієнко, В. Поліщук, О. Смирнової та ін., проблеми та перспективи вищої педагогічної школи актуалізуються у дослідженнях А. Алексюка, О. Глузмана, Л. Нечепоренко, Л. Рувінського, В. Чайки та ін.

У науковій психолого-педагогічній науці активізувались пошуки ідей, змісту, цілей, які реалізуються у стратегіях розвитку освіти в контексті досліджуваної нами проблеми. Теоретичний аналіз індивідуальності, індивідуального стилю діяльності є предметом психолого-педагогічних досліджень у різних аспектах: формування стилю, його корекція, виокремлення рівнів розвитку, закономірностей формування індивідуального стилю діяльності, вивчення його структурних компонентів, різних типів стилів і характеристики когнітивних стилів, виділення індивідуальних стилів спілкування та управління, які досліджуються українськими і зарубіжними науковцями (М. Бітянова, Н. Бордовська, А. Войтович, Б. Вяткін, Є. Голубева, Є. Ільїн, В. Кан-Калік,

Є. Клімов, Ж. Ковалів, Л. Макарова, А. Маркова, В. Мерлін, Г. Мешко, О. Насонова, Н. Петрова, Н. Соболев, А. Торхова, А. Федоров, М. Щукін та ін.).

Психологи та педагоги розглядають індивідуальний стиль у різних видах діяльності: трудовій та професійній (С. Гільманов, Є. Клімов); навчальній (О. Конопкін, Н. Посталюк); спортивній (Б. Вяткін, З. Вяткіна, Є. Ільїн, В. Толочок); педагогічній (Ж. Ковалів, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Ніконова, В. Сластьонін).

Вивчення праць з означеної проблеми, нормативно-правових документів, навчально-методичних матеріалів, досвіду підготовки вчителів гуманітарного профілю у вищій педагогічній школі засвідчують наявність суперечностей між:

–глобалізаційними процесами сучасної освітньої політики, що уніфікують і спрощують виховання особистості, і потребою суспільства у підготовці творчих учителів, у яких сформований власний стиль діяльності, здатних долати шаблони, швидко орієнтуватися у ситуації, знаходити оптимальні рішення;

–прагненням студентів до творчого саморозвитку, самовдосконалення і слабким забезпеченням реалізації такої можливості у практичній підготовці майбутнього вчителя;

–тенденцією гуманізації освіти, прагненням педагогів розвивати індивідуальні здібності і способи діяльності учнів та недостатньою розробленістю прийомів, методів, технологій, які б забезпечили формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю.

Необхідність вирішення зазначених суперечностей та актуальність проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – **„Педагогічні технології формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вчителя гуманітарного профілю”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в рамках науково-дослідної роботи „Теоретико-методичні аспекти професійного становлення та мовної підготовки фахівця гуманітарного профілю” (№ 011U000076). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 8 від 25 березня 2008 р.) й узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 4 від 22 квітня 2008 р.).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю.

Мета дослідження зумовила розв'язання таких **завдань**:

1. На основі аналізу наукової літератури виявити особливості професійної діяльності майбутнього вчителя-гуманітарія, визначити суть і структуру індивідуального стилю його

професійної діяльності.

2. Конкретизувати критерії та показники рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю та розробити методiku їх діагностики.

3. Розробити і теоретично обґрунтувати модель технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю.

4. Експериментально перевірити технологію формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю в освітньому процесі вищої педагогічної школи.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарного профілю у вищих педагогічних навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічні технології як засіб формування індивідуального стилю професійної діяльності вчителя-гуманітарія в освітньому процесі вищої педагогічної школи.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять такі філософські і психолого-педагогічні концепції:

– *положення філософії освіти* (В. Андрущенко, Б. Гершунський, І. Зязюн, В. Кремень, А. Корецька, В. Луговий, В. Майборода та ін.), професійної освіти (В. Атрашенко, А. Валицька, Б. Гершунський, С. Гончаренко, В. Кравець, Н. Ничкало, С. Смирнов та ін.), професійно-педагогічної підготовки вчителя з гуманітарним спрямуванням (А. Маркова, П. Підкасистий, В. Сластьонін та ін.);

– *основні положення сучасної психології*: теорія інтегральної індивідуальності (В. Мерлін, Б. Вяткін), теорія поетапного формування розумових дій (П. Гальперін, Н. Тализіна);

– *особистісно орієнтований підхід* до процесу навчання (Г. Пазекова, І. Якиманська та ін.), концепція *діяльнісного підходу* до розвитку особистості (Г. Атанов, О. Леліс, Л. Момот та ін.), *системний підхід* у процесі навчання (С. Архангельський, В. Дмитрієнко, Т. Ільїн та ін.), *компетентнісний підхід* у сучасній освіті (О. Бобієнко, І. Зимня, О. Овчарук, О. Таїзова, І. Козубовська, Л. Романишина, Н. Соснина Г. Терещук та ін.), теоретичні основи *технологізації навчання* (В. Беспалько, Ю. Бабанський, І. Дичківська, М. Кларін, Л. Морська, Г. Селевко, В. Чайка та ін.), різні аспекти теоретичних і методичних основ тренінгового навчання (Т. Іванова, Л. Журавська, Т. Зайцева, Ю. Ємельянов, Дж. Кейпл, Д. Лі, Л. Петровська, К. Роджерс, В. Федорчук та ін.).

Поєднання теоретико-методологічної спрямованості дослідження та розв'язання поставлених завдань обумовило використання комплексу взаємопов'язаних **методів наукового дослідження**:

– *теоретичних* – аналіз філософської, психологічної, педагогічної та навчально-методичної літератури, наукових матеріалів і публікацій періодичних видань з проблеми дослідження дав

змогу з'ясувати суть, структуру та основні компоненти ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю, метод систематизації і теоретичного моделювання сприяв побудові структурно-функціональної моделі технології формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія;

–*емпіричних* – тестування, анкетування викладачів і студентів, бесіди з вчителями й учнями, спостереження й аналіз уроків, аналіз і узагальнення педагогічного досвіду забезпечили отримання конкретного фактичного матеріалу з досліджуваної проблеми, педагогічний експеримент (констатувальний дав змогу визначити індивідуальні особливості і схильності студентів; формувальний сприяв визначенню перевірки ефективності запропонованої технології);

–*діагностичних* – спостереження, бесіда, тестування використовувалися з метою визначення критеріїв та рівнів сформованості ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю;

–*методів математичної статистики* – реєстрація отриманих даних, метод математичної обробки даних результатів експериментального дослідження дали змогу кількісно і якісно перевірити й узагальнити емпіричні результати дослідження.

База дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка та Хмельницькому національному університеті. Дослідженням було охоплено 234 студенти названих вище закладів та 60 учителів м. Тернополя.

Науковий пошук здійснювався поетапно упродовж 2007–2010 рр.

Наукова новизна і теоретична значущість одержаних результатів полягає у тому, що *вперше*:

–на основі структурно-функціональної моделі, що відображає взаємозв'язок цільового, організаційно-змістового, процесуально-діяльнісного та оцінювально-корекційного компонентів розроблено й експериментально перевірено технологію формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю, ефективність якої забезпечується реалізацією специфічних принципів та підходів (системного, технологічного, особистісно орієнтованого, компетентісного, аксіологічного), концептуального й особистісно орієнтованого блоків структури досліджуваного феномена з урахуванням специфіки діяльності вчителя-гуманітарія, спеціально спроектованим тренінгом формування індивідуального стилю професійної діяльності, що передбачає етапність роботи, використання інноваційних форм, методів і засобів формування індивідуального стилю професійної діяльності;

–конкретизовано критерії (гностичної грамотності, професійної творчості, педагогічної рефлексії), показники та рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності (вихідний, низький, відтворювальний, достатній, творчий); уточнено структуру індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю як синтез

концептуального й особистісно орієнтованого блоків, професійно-значущих якостей та ключових компетенцій; доповнено й удосконалено методику діагностики рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів-гуманітаріїв;

–подальшого розвитку набуло наукове тлумачення рефлексії як механізму формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю.

Практичне значення отриманих результатів полягає у реалізації технології формування ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю, основні положення якої покладено в основу програми тренінгу, та матеріалів дослідження, що застосовуються у процесі підготовки фахівців гуманітарного профілю, в практичній діяльності викладачів вищої школи, у системі післядипломної освіти вчителів з метою підвищення їх кваліфікації.

Практичні результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес: філологічного, історичного факультетів і факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1046-33/03 від 11.10.2010 р.); Макіївського економіко-гуманітарного інституту (довідка № 01 / 305 від 05.11.2010 р.); інституту гуманітарних і соціальних наук Національного університету „Львівська політехніка” (довідка № 67-50-376 від 14. 10. 2010 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1320 від 25.10. 2010 р.) та Хмельницького національного університету (довідка № 04/485 від 28.10.2010 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, результати дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: „Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів” (Тернопіль, 2007); „Викладач і студент: суб’єкт-суб’єктні відносини” (Черкаси, 2008); „Проблема якості виховання і навчання у системі безперервної освіти” (Івано-Франківськ, 2008); „Вища школа: удосконалення якості підготовки фахівців” (Черкаси, 2009); „Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте, 2009” (Одеса, 2009); „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології” (Тернопіль, 2009); „Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти” (Суми, 2010); „Український науково-інтелектуальний простір: реалії та перспективи” (Переяслав-Хмельницький, 2010), а також на засіданнях кафедри педагогіки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2008, 2009, 2010).

Публікації. Отримані результати відображено у 11 одноосібних публікаціях, 8 з яких – статті в наукових фахових виданнях України.

Структура дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (343 найменування, у т. ч. 21 – іноземними мовами). Загальний обсяг роботи викладено на 261 стор., з яких 186 – основного тексту. Робота

містить 9 додатків, 27 таблиць, 15 рисунків та 16 формул.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет, теоретико-методологічну основу; визначено методи дослідження; охарактеризовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи; наведено дані про апробацію результатів дослідження і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі „**Теоретичні аспекти формування індивідуального стилю професійної діяльності фахівців гуманітарного профілю**” здійснено комплексний аналіз стану досліджуваної проблеми в сучасній українській і зарубіжній науково-методичній літературі, який дає змогу констатувати, що вивчення індивідуального стилю діяльності здійснюється за філософським, психологічним та педагогічним напрямками; уточнено поняття „індивідуальний стиль професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю”; описано суть технологічного підходу у формуванні ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія, на основі чого конкретизовано поняття „педагогічна технологія формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю”.

Враховуючи результати досліджень Л. Афанасьєва, В. Беспалька, Л. Дехтеринського, І. Зимньої, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Мітіної, К. Смирнова та ін., які цілісно і в діалектичній єдності вивчали професійно значущі якості фахівців у контексті системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного, технологічного методологічних підходів проаналізовано сукупність найбільш важливих якостей та ключових компетенцій сучасного фахівця гуманітарного профілю. Професійно значущі якості особистості фахівця гуманітарного профілю – це характеристики розумової, емоційно-вольової і моральної сторін особистості студента як суб'єкта майбутньої професійної діяльності у галузі гуманітарного профілю, які впливають на результативність професійної діяльності і мають суттєвий вплив на формування його індивідуального стилю. Встановлено, що комплекс ключових компетенцій (предметні, професійні, навчальні, життєві) фахівця є складною системою нелінійно взаємодіючих компонентів, що містять необхідні для роботи зі спеціальності знання, вміння і навички, здібності творчо мислити і діяти, активно співпрацювати з колегами і професійним міжособистісним середовищем, самостійно і відповідально приймати рішення.

У процесі функціонального аналізу психолого-педагогічної літератури та узагальнення результатів проведеного анкетування учителів і студентів виокремлено три групи основних професійно важливих якостей особистості, які сприяють її ефективній адаптації до сучасних умов діяльності: 1) загальні психолого-педагогічні якості; 2) професійні психолого-педагогічні якості; 3) індивідуальні психолого-педагогічні якості.

На основі аналізу праць М. Борисенка, М. Боритка, Б. Вяткіна, С. Гільманова, В. Загвязинського, Є. Ільїна, І. Ісаєва, В. Кан-Каліка, Є. Клімова, О. Конопкіна, Н. Кузьміної,

А. Маркової, А. Наумова, А. Ніконової. Н. Посталюк, В. Сластьоніна, В. Толочка та ін. доведено, що індивідуальний стиль діяльності вчителя формується на основі чіткої соціально-педагогічної позиції в освітньому процесі, яка залежить від характеру залучення до соціальної дійсності, почуттів і переживань, морально-етичного та духовно-ціннісного аспектів цього залучення.

У процесі дослідження з'ясовано, що саме індивідуальний стиль діяльності забезпечує ефективність педагогічної праці завдяки основним здібностям учителя, коли його таланти, високий рівень креативності визначають своєрідну тактику педагогічної поведінки. Тому визначено, що індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя гуманітарного профілю – це сукупність особистісних, професійних якостей та ключових компетенцій учителя гуманітарного профілю, методів, прийомів, засобів, технологій організації навчально-виховного процесу, що забезпечує продуктивність і оптимальну реалізацію професійної діяльності.

Для отримання достовірних результатів наукової роботи педагогічна проблема формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю вивчалася у контексті структури досліджуваного педагогічного явища. На підставі узагальнення думок науковців А. Войтовича, Є. Клімова, Ж. Ковалів, В. Мерліна, О. Насонової, Г. Сорокіної, А. Торхової, М. Щукіна та ін. у структурі ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю визначено такі компоненти: змістовий, проєктувально-конструктивний, організаційно-діяльнісний, мотиваційний, рефлексивний, комунікативний та творчий. Окреслені компоненти структуровані у два блоки, перший з яких – концептуальний, інший – особистісно орієнтований. Змістовий компонент передбачає індивідуально-своєрідну систему психолого-педагогічної взаємодії, методів, прийомів і засобів професійної діяльності для підвищення її ефективності, систему професійних знань. Проєктувально-конструктивний – прогнозування розвитку студента і колективу, визначення цілей, завдань, змісту, форм і методів роботи. Організаційно-діяльнісний компонент визначає систему дій учителя та учнів, виконання різних видів виховання і навчання. Організаційна діяльність одночасно є реалізацією на практиці проєктів учителя й умовою цілеспрямованого та реального проєктування. Мотиваційний компонент ІСПД учителя гуманітарного профілю – це потреби, мотиви, наміри, цілі, спрямованість на саморозвиток, самоактуалізація; подолання недоліків як у власній професійній діяльності, так і педагогічному процесі в цілому; оволодіння новими знаннями й уміннями у професійно-педагогічній діяльності, а також творче застосування нових знань і вмінь; уникнення стандартності та шаблонності завдяки створенню власних педагогічних технологій. Рефлексивний компонент є важливою складовою ІСПД вчителя та передбачає самоаналіз і самооцінку власних дій. Педагогічна рефлексія є домінантним фактором, який визначає процес формування ІСПД вчителя, оскільки від його результату залежить усвідомлення рівня цілісності діяльності педагога, розкриває творчий потенціал учителя, дає можливість оволодіти новими освітніми методиками і технологіями. Комунікативний компонент ІСПД передбачає наявність

комунікативних здібностей, які виявляються у процесі налагодження взаємовідносин вчителя з учнями на основі завоювання у них авторитету і довіри, впливають на ефективність спілкування з точки зору вирішення педагогічних завдань. Творчий компонент ІСПД зумовлений тим, що творчий професіоналізм вчителя у педагогічній діяльності виявляється у вмінні бачити та формувати педагогічні завдання на основі аналізу педагогічних ситуацій і знаходити оптимальні способи їх вирішення. Тому творчість є однією з найважливіших характеристик педагогічної діяльності.

У другому розділі „**Технологічні основи формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю**” охарактеризовано педагогічні технології, їх значення для процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю; змодельовано педагогічну технологію формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія.

У результаті аналізу концептуальних положень педагогічних технологій, враховуючи принцип цілісності педагогічного процесу, встановлено, що процес формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю вимагає комплексного підходу використання різних методик. Це визначило передумови для розробки моделі технології формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю, яка ґрунтується на основних концептуальних положеннях сучасних освітніх технологій (рис. 1).

Структурно-функціональна модель педагогічної технології формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю побудована на основі системного, технологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого й аксіологічного підходів, які найповніше відповідають меті та завданням дослідження. Педагогічна технологія, її організація і реалізація зумовлені дидактичними принципами: науковості, цілісності педагогічного процесу, індивідуалізації, гуманізації, проблемності, інтеграції, активної комунікації, які відображають основні вимоги і сприяють творчому підходу до організації процесу формування ІСПД, відповідають основним етапам діяльності. Усі компоненти моделі виражають сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих між собою елементів, необхідних для створення організованого і цілеспрямованого педагогічного впливу на формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю.

Технологію формування ІСПД у студентів гуманітарних спеціальностей представлено як систему структурних компонентів: цільового, організаційно-змістового, процесуально-діяльнісного і оцінювально-корекційного.

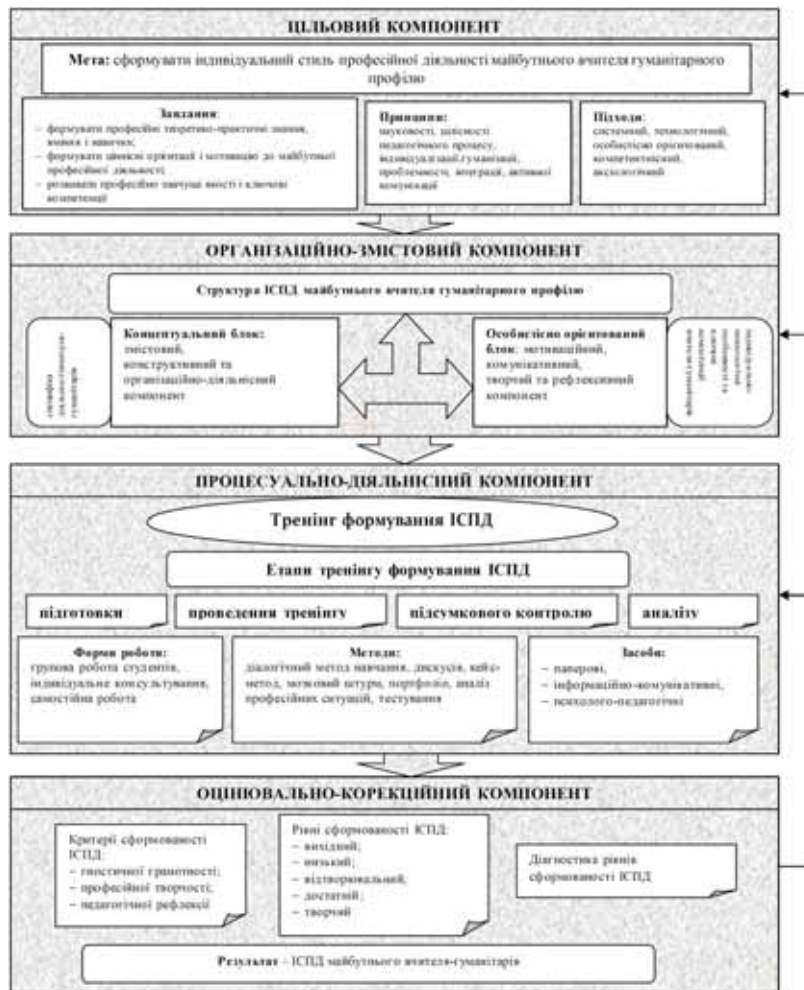

Рис. 1. Модель технології формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія

Цільовий компонент передбачає визначення цілей і конкретних завдань професійної підготовки вчителів гуманітарного профілю, мета якої визначається соціальним замовленням держави і суспільства, системи вищої професійної освіти, що чітко відображає майбутню діяльність. Таким чином, мета розробленої моделі технології полягає у психологічній підготовці, педагогічному самовдосконаленні та формуванні ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю, що сприятиме підвищенню його конкурентоздатності на ринку педагогічних послуг. Істотною властивістю технології є практична спрямованість організації самостійної роботи майбутнього вчителя-гуманітарія.

Організаційно-змістовий компонент педагогічної технології формування ІСПД містить теоретичний аналіз структурних компонентів індивідуального стилю професійної діяльності вчителя гуманітарного профілю, методичне забезпечення його формування і вирішення творчих завдань (практичні заняття і педагогічна практика).

Зауважимо, що ІСПД вчителя є засобом ефективного пристосування до об'єктивних вимог діяльності, основними шляхами формування якого визначають максимальне використання професійно важливих якостей фахівця, а також компенсацію небажаних з точки зору професійної діяльності проявів особистісних факторів.

Основою *процесуально-діяльнісного компонента* технології є тренінг як форма активного навчання, формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю. Значної уваги у цьому компоненті приділено методам навчання, способам міжособистісної взаємодії. У методах навчання відображається не тільки глибина розкриття навчального змісту тренінгу, а й їх сприяння розвитку особистості майбутнього вчителя, що дає змогу проявитися індивідуальному стилю його діяльності.

Для успішної реалізації розробленої технології і перспективних шляхів удосконалення підготовки майбутніх учителів гуманітарного профілю у контексті ІСПД застосовано комплекс методів і методичних прийомів, серед яких особливе значення мають методи проблемного навчання, методи активного навчання та методи контролю ефективності формування ІСПД.

Тренінг дає змогу здійснювати професійну підготовку майбутнього студента з урахуванням його індивідуальних особливостей, сприяє саморозвитку і самореалізації майбутнього фахівця шляхом трансформації знань у стійкі психічні утворення: уміння, навички, якості, які реалізуються у процесі виконання вправ, певних дій в умовах індивідуалізації, систематичності, повторюваності, зростання навантаження і рефлексивної оцінки результату.

Оцінювально-корекційний компонент технології передбачає діагностику сформованості ІСПД і відповідає критеріям технологічності і характеризується наявністю самоконтролю, самооцінки та корекції, у результаті яких оцінюються результати формування ІСПД учителя, а також рівні сформованості означеного феномена, які визначаються критеріями сформованості його основних компонентів.

Таким чином, розроблена модель педагогічної технології формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю є інструментальною властивістю процесу формування ІСПД вчителя гуманітарних дисциплін і забезпечує її ефективну реалізацію.

У третьому розділі **„Експериментальна перевірка ефективності технології формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вчителя гуманітарного профілю”** описано програму експериментальної роботи, визначено цілі констатувального і формувального етапів експерименту, критерії, методика дослідження рівнів сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя-гуманітарія, методичне забезпечення педагогічної технології формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія, проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи.

Дослідно-експериментальна робота проводилась у чотири етапи: констатувальний, формувальний, контрольний та узагальнюючий. Метою першого етапу експериментальної роботи було визначення індивідуальних особливостей і задатків студентів, які відповідають структурним компонентам ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю, а також виявлення недоліків у формуванні цього феномена у процесі професійної підготовки.

Емпіричні дані, отримані на констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи шляхом анкетного опитування, підтвердили актуальність досліджуваного феномена, а також інтерес учителів і студентів до процесу формування ІСПД і зумовили необхідність пошуку адекватної технології, яка сприяла б актуалізації особистісних і професійних потреб та інтересів майбутніх учителів-гуманітаріїв, розвитку їх індивідуального стилю професійної діяльності.

У методиці діагностики рівня сформованості ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю виділено такі критерії: критерій гностичної грамотності, критерій професійної, критерій педагогічної рефлексії. Визначені критерії враховують індивідуальні особливості особистості учителя гуманітарного профілю, специфіку його професійної діяльності і сприяють діагностуванню рівневих змін у формуванні ІСПД майбутнього учителя. Кожен критерій розкривається через систему показників, які його характеризують.

Сукупність визначених критеріїв сформованості ІСПД майбутнього учителя гуманітарного профілю уможливила цілісно охопити усі сутнісні характеристики досліджуваного феномена. Встановлено, що традиційні форми роботи, які застосовуються в сучасній освітній практиці, не забезпечують ефективного формування означеного феномена, а реалізуються ефективніше й успішніше за умов спеціально організованої діяльності та відповідної технології.

Формувальний етап експериментального дослідження передбачав апробацію технології формування ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю в експериментальних групах, яка складалася з мети, методології, змісту, форм організації навчання, комплексної програми тренінгу формування означеного феномена.

Процес формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю протягом чотирьох років здійснювався під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін: „Вступ до педагогічної професії”, „Педагогіка”, „Основи педагогічної майстерності”, „Освітні технології”, „Вікова і педагогічна психологія”, а також фахових: „Іноземна мова”, „Методика викладання іноземних мов”. Процесуально-діяльнісний компонент технології передбачав використання методів і прийомів навчання, способів взаємопов'язаної діяльності вчителя і учнів. Серед ключових методів, прийомів і форм, які використовувалися у процесі формування ІСПД найефективнішими виявилися: діалогічні методи навчання, аналіз психолого-педагогічних ситуацій, розв'язання педагогічних задач, кейс-метод, дискусія, мозковий штурм, портфоліо, тестування, групове та індивідуальне консультування, робота в мікрогрупах, самостійна робота. Методи навчання

відображали глибину розкриття навчального змісту, сприяли розвитку особистості майбутнього вчителя-гуманітарія і прояву його індивідуального стилю діяльності.

Успішне виконання цілей формульованого етапу експерименту здійснювалося під час реалізації розробленого педагогічного тренінгу, зміст якого спрямований на розвиток і вдосконалення професійно-особистісних якостей, ключових компетенцій та сутнісних сфер (інтелектуальної, мотиваційної, емоційної, вольової, предметно-практичної, екзистенціальної, сфери саморегуляції) вчителя-гуманітарія. Тренінг уможливив здійснення професійної підготовки майбутнього вчителя гуманітарного профілю з урахуванням його індивідуальних особливостей шляхом трансформації знань у стійкі психічні утворення: уміння, навички, якості, які реалізувалися у процесі виконання вправ, певних дій в умовах індивідуалізації, систематичності, повторюваності, зростання навантаження і рефлексивної оцінки результату.

На контрольному етапі виявлено динаміку показників рівня сформованості ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю в експериментальних і контрольних групах та їх зіставлено. Вимірювання проводилося за тими ж критеріями і показниками в ЕГ та КГ, що й на констатувальному етапі.

Сформованість ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю визначалася з урахуванням рівня сформованості кожного компонента за відповідним критерієм. Узагальнені дані рівнів сформованості ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю дали змогу розподілити студентів експериментальних груп за рівнями сформованості досліджуваного феномена і порівняти їх з даними контрольних груп.

Порівняльний аналіз отриманих даних дозволив зробити висновки про те, що в результаті проведеної дослідно-експериментальної роботи з формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю кількість студентів експериментальних груп з вихідним і низьким рівнями сформованості ІСПД зменшилася відповідно на 11,9 % і 19,5 %. Зросла кількість студентів із достатнім (на 14,4 %) і творчим (на 11,9 %) рівнями. У контрольних групах теж простежено позитивну динаміку, однак вона є несуттєвою і не має значного впливу на загальну характеристику рівнів сформованості ІСПД студентів. Такі результати дослідно-експериментальної роботи дали змогу констатувати значні переваги показників експериментальних груп над показниками контрольних.

Четвертий (узагальнюючий) етап передбачав опис дослідно-експериментальної роботи, обробку, аналіз та узагальнення результатів відповідно до поставлених завдань; визначення практичного значення дослідження і впровадження результатів у практику роботи вищої школи.

З метою перевірки і підтвердження ефективності проведеної дослідно-експериментальної роботи застосовано коефіцієнт Ст'юдента, що уможливило підтвердити робочу гіпотезу з коефіцієнтом ефективності розробленої технології 3,47 ($t_{st} > 2$).

Використавши критерій Фішера φ , проведено статистичну обробку результатів діагностичних зрізів у контрольній та експериментальній групах після формувального експерименту з метою визначення достовірності відмінностей між відсотковими частками зареєстрованого ефекту. Показники рівнів сформованості ІСПД майбутніх учителів-гуманітаріїв експериментальних і контрольних груп після експерименту істотно відрізняються, що є наслідком упровадження розробленої технології формування ІСПД у майбутнього вчителя гуманітарного профілю.

Отже, результатом дослідно-експериментальної роботи є доведення ефективності технології формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія в освітньому процесі, яка виражається у позитивній динаміці рівнів сформованості змістового, проектувально-конструктивного, організаційно-діяльнісного, мотиваційного, комунікативного, творчого та рефлексивного компонентів ІСПД, що дає підстави констатувати ефективність проведеного дослідження.

Актуальність проблеми формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія зумовила необхідність проведення спеціального дослідження, спрямованого на формування ІСПД, результати якого дали змогу обґрунтувати **висновки**:

1. Здійснений комплексний аналіз наукової психолого-педагогічної, методичної літератури українських та зарубіжних учених з питань професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарного профілю свідчить про потребу суспільства у розвитку потенціалу творчої, мобільної особистості вчителя-гуманітарія. У контексті компетентнісного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного, технологічного підходів виокремлено загальні психолого-педагогічні, професійні психолого-педагогічні й індивідуальні психолого-педагогічні професійно значущі якості сучасного фахівця гуманітарних спеціальностей, розвиток яких під час професійної підготовки сприятиме формуванню індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього фахівця. У сучасних умовах проблема формування ІСПД у процесі становлення учителя-гуманітарія займає центральне місце. Саме стиль професійної діяльності виступає найсуттєвішим фактором, здатним впливати на становлення професіоналізму особистості вчителя, враховуючи його індивідуальні особливості; створювати умови для прояву і розвитку його потенційних можливостей; визначати та забезпечувати його конкурентоспроможність на ринку праці.

2. У результаті дослідження уточнено поняття індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю, яке ми трактуємо як сукупність особистісних, професійних якостей та ключових компетенцій вчителя гуманітарного профілю, методів, прийомів, засобів, технологій організації навчально-виховного процесу, що забезпечує продуктивність і оптимальну реалізацію професійної діяльності. Визначена структура ІСПД передбачає наявність семи взаємопов'язаних компонентів: змістового, проектувально-конструктивного, організаційно-діяльнісного, мотиваційного, рефлексивного, комунікативного та

творчого згрупованих у концептуальний та особистісно орієнтований блоки. Окреслені блоки передбачають наявність індивідуально-типологічних особливостей особистості, психологічні процеси, спрямованість, досвід тощо. Вивчення означеної проблеми має не тільки діагностичний, а й прогностичний характер, тобто окреслює перспективи професійного розвитку.

3. Об'єктивна інформація про рівні сформованості ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю отримана за допомогою визначеного комплексу критеріїв: гностичної грамотності, професійної творчості, педагогічної рефлексії. Сформовано критеріально-рівневу шкалу, яка дає змогу здійснювати моніторинг досліджуваного феномена за означеними критеріями на вихідному, низькому, відтворювальному, достатньому і творчому рівнях. Результати констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи засвідчили домінування низького рівня сформованості означеного феномена. Було виявлено, що 23,7 % студентів володіють вихідним рівнем, 32,2 % – низьким, близько 26,3 % – відтворювальним. Кількість студентів, рівень сформованості ІСПД яких на достатньому рівні, становить 11,6 %. Простежується незначний відсоток (5,9 %) майбутніх учителів-гуманітаріїв з творчим рівнем. Встановлено, що традиційні форми роботи, які застосовуються у сучасній освітній практиці, не забезпечують ефективного формування ІСПД, а воно здійснюватиметься ефективніше й успішніше за умов спеціально організованої діяльності та використання відповідної технології.

4. У результаті вивчення досліджуваної проблеми виявлено, що процес формування ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю реалізується у педагогічній технології, яку ми розуміємо як системне проектування навчально-виховного процесу, що містить упорядковану множину операцій і дій, спрямованих на досягнення педагогічних цілей, засвоєння знань, набуття професійних умінь, формування особистісних якостей та індивідуального стилю професійної діяльності. Розроблена структурно-функціональна модель технології поєднує цільовий, організаційно-змістовий, процесуально-діяльнісний і оцінювально-корекційний компоненти і сприяє ефективному та цілеспрямованому управлінню формуванням індивідуального стилю у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя гуманітарного профілю.

Теоретична розробка проблеми формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю, аналіз досліджень означеної проблеми дали змогу виокремити тренінг як основну форму активного навчання у процесі формування ІСПД. Особливе значення тренінгу полягає в тому, що він забезпечує можливість здійснювати професійну підготовку майбутнього вчителя з урахуванням його індивідуальних особливостей, спрямовану на розвиток професійних та особистісних якостей майбутнього вчителя-гуманітарія, сприяє саморозвитку і самореалізації майбутнього фахівця. У технології здійснено підбір методів активного і проблемно-розвивального навчання, які знайшли практичну реалізацію у таких формах тренінгу, як індивідуальне консультування, групова робота студентів, рольові та ділові ігри, самостійна робота студентів,

психолого-педагогічне тестування. Тренінг є формою активного навчання у процесі формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія, містить комплекс спеціальних завдань, зміст яких спрямований на творчий пошук вирішення педагогічних задач і ситуацій, розвиток професійних і особистісних якостей, основних компонентів досліджуваного феномена.

5. У процесі формувального етапу дослідно-експериментальної роботи реалізовано запропоновану технологію, яка містить комплексну програму тренінгу формування ІСПД майбутнього вчителя гуманітарного профілю. У результаті встановлено, що кількість студентів експериментальних груп з достатнім рівнем становить 26,3 %. Виявлено позитивну динаміку рівнів сформованості ІСПД у майбутніх учителів-гуманітаріїв на творчому рівні (17,7 % студентів), яка зросла на 9,4 %. Помітно зменшилася кількість студентів із вихідним (на 9,3 %) і низьким (на 11,9 %) рівнем сформованості ІСПД. Виділено низьку динаміку сформованості ІСПД на відтворювальному рівні (лише на 1,6 %).

Отримані результати дослідно-експериментальної роботи підтверджують основні положення проведеного дослідження, ефективність запропонованої технології, вказують на її значні переваги над традиційними методиками, які використовуються у навчально-виховному процесі професійної підготовки та доводять доцільність її втілення у педагогічну практику.

Водночас здійснене дослідження засвідчило, що вивчення проблеми формування ІСПД майбутніх учителів гуманітарного профілю не вичерпує всіх її аспектів і може бути пов'язане з обґрунтуванням педагогічних умов формування досліджуваного феномена в післядипломній освіті, розробкою системи науково-методичних, інформаційних, організаційних методів, форм і засобів формування ІСПД, вивченням зарубіжного досвіду.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

а) статті у наукових фахових виданнях:

1. Цар І. О. Актуальні аспекти формування професійної іншомовної компетенції засобами інформаційних технологій / І. О. Цар // Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. – 2008. – № 1 (36). – С. 128–132.
2. Цар І. О. Сучасний стан професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю / І. О. Цар // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогіка. – Черкаси, 2008. – Вип. 136. – С. 169–173.
3. Цар І. О. Рефлексія як механізм формування індивідуального стилю професійної діяльності / І. О. Цар // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008. – Випуск 24. – С. 317–320.

4. Цар І. О. Структура індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього учителя гуманітарного профілю / І. О. Цар // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогіка. – Черкаси, 2009. – Вип. 149. – С. 12–19.

5. Цар І. О. Порівняльно-функціональний аналіз категорії індивідуальний стиль діяльності / І. О. Цар // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : [збірник наукових праць]. – Вінниця, 2009. – Вип. 26. – С. 143–147.

6. Цар І. О. Технологічний підхід у формуванні індивідуального стилю професійної діяльності учителя / І. О. Цар // Вища освіта України : [Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”] – К., 2009. – № 3 (додаток 1). – С. 488–491.

7. Цар І. О. Тренінг як форма активного навчання у формуванні індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю / І. О. Цар // Гуманізація навчально-виховного процесу: [збірник наукових праць] / [за заг. ред. В. І. Сипченка]. – Слов’янськ, 2010. – Вип. 12. – Частина 2. – С. 212–221.

8. Цар І. О. Перевірка ефективності педагогічної технології формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарного профілю / І. О. Цар // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми, 2010. – № 6 (8). – С. 420–430.

б) матеріали конференцій, тези, доповіді:

9. Цар І. О. Суть, роль і місце інформаційних технологій у сфері професійної освіти / І. О. Цар // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : тези доповідей Міжнар. наук. конф. (Тернопіль 30–31 жовтня 2007 р.) / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2007. – С. 128–130.

10. Цар І. О. Професійно значимі якості фахівця гуманітарного профілю / І. О. Цар // Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте, 2009 : сб. науч. трудов по материалам международной научно-практ. конференции (Одесса, 15–30 июня 2009 г.) / Одесский национальный морской университет. – Одесса, 2009. – Том 14. – С. 21–25.

11. Цар І. О. Критерії та рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю / І. О. Цар // Український науково-інтелектуальний простір: реалії та перспективи : зб. наук. праць II-ї Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 28–30 квітня 2010 р.) / Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2010. – С. 149–153.

АНОТАЦІЇ

Цар І.О. Педагогічні технології формування індивідуального стилю професійної діяльності у майбутнього вчителя гуманітарного профілю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2011.

У дисертаційному дослідженні проаналізовано сучасний стан підготовки вчителів-гуманітаріїв, визначено наявність професійно значущих якостей, які сприяють розкриттю потенціалу особистості вчителя та забезпечують удосконалення його професійної діяльності. Обґрунтовано базові параметри формування індивідуального стилю професійної діяльності у системі підготовки майбутнього вчителя гуманітарного профілю. Зазначено, що структуру індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю становлять такі компоненти: змістовий, проектувально-конструктивний, організаційно-діяльнісний, мотиваційний, рефлексивний, комунікативний та творчий. Вони об'єднані у два блоки: – концептуальний та особистісно орієнтований. Теоретично обґрунтовано модель технології формування ІСПД вчителя гуманітарного профілю, в основі якої – тренінг. Визначено рівні сформованості означеного феномена та запропоновано методику їх діагностики.

Ключові слова: майбутній вчитель гуманітарного профілю, формування індивідуального стилю професійної діяльності, професійна діяльність учителя, педагогічна технологія.

Цар И. О. Педагогические технологии формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущего учителя гуманитарного профиля. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2011.

В диссертационном исследовании проанализировано современное состояние подготовки учителей-гуманитариев. В контексте компетентностного, деятельностного, личностного, аксиологического, технологического подходов выделены общие психолого-педагогические, профессиональные психолого-педагогические и индивидуальные психолого-педагогические профессионально значимые качества современного учителя гуманитарных специальностей. Наличие профессионально значимых качеств способствует раскрытию потенциала личности учителя и обеспечивает совершенствование его профессиональной деятельности. Обоснованы базовые параметры формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности в системе подготовки будущего учителя гуманитарного профиля.

Уточнено понятие ИСПД будущего учителя гуманитарного профиля, согласно которому ИСПД – это совокупность личностных, профессиональных качеств и ключевых компетенций

учителя гуманитарного профиля, методов, приемов, средств, технологий организации учебно-воспитательного процесса, обеспечивающего производительность и оптимальную реализацию профессиональной деятельности. Структуру индивидуального стиля профессиональной деятельности будущего учителя гуманитарного профиля составляют следующие компоненты: содержательный, проектно-конструктивный, организационно-деятельностный, мотивационный, рефлексивный, коммуникативный и творческий, которые структурированы в два блока: концептуальный и личностно ориентированный. Обозначенные блоки предусматривают наличие индивидуально-типологических особенностей личности, психологические процессы, направленность, опыт и т.п.

На основе анализа концептуальных положений педагогических технологий (знаниево-ориентированного обучения, интенсификации и активизации учебной деятельности, развивающего обучения, профессионально ориентированного обучения, игровые технологии) установлено, что процесс формирования ИСПД будущего учителя гуманитарного профиля будет осуществляться при оптимальном сочетании технологий, что будет обеспечивать педагогический эффект в формировании указанного феномена.

Теоретически обоснована модель технологии формирования ИСПД учителя гуманитарного профиля, а также способы ее реализации. Разработана структурно-функциональная модель технологии объединяет целевой, организационно-содержательный, процессуально-деятельностный и оценочно-коррекционный компоненты и способствует эффективному и целенаправленному управлению формированием его индивидуального стиля в процессе профессиональной подготовки.

Установлено, что педагогический тренинг в процессе формирования ИСПД будущих учителей гуманитарного профиля характеризуется рядом преимуществ и способствует совершенствованию мотивационной, коммуникативной, творческой и рефлексивной сферы личности учителя. Педагогический тренинг как форма активной учебы способствует выявлению потенциала каждого студента с учетом его индивидуальных особенностей, совершенствованию профессиональных и личностных качеств, дает возможность будущему учителю сформировать индивидуальный стиль профессиональной деятельности.

Определены уровни сформированности обозначенного феномена и предложена методика их диагностики. Получение объективной информации об уровнях сформированности ИСПД будущего учителя гуманитарного профиля осуществлено с помощью определенного комплекса критериев: гностическческой грамотности (профессиональные психолого-педагогические знания, самопознание, наличие мотива профессиональной деятельности), профессионального творчества (профессиональная направленность, коммуникативные умения, умения конструировать и организовывать собственную деятельность, творческая активность), педагогической рефлексии

(рефлексивная позиция, способность к самооценке). Сформировано критериально-уровневую шкалу, которая дала возможность осуществлять мониторинг исследуемого феномена за указанными критериями на выходном, низком, воспроизводительном, достаточном и творческом уровнях.

Ключевые слова: будущий учитель гуманитарного профиля, формирование индивидуального стиля профессиональной деятельности, профессиональная деятельность учителя, педагогическая технология.

Tsar I. O. Pedagogical Technologies of Professional Activity Individual Style Formation in Future teachers of Humanities. – Manuscript.

Dissertation for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences. Speciality: 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University. – Ternopil, 2011.

Modern condition concerning professional preparation of teachers of Humanities has been analysed in the dissertation research. Professional significant qualities helping to reveal the potential of a teacher's personality and provide improvement of his professional activity have been defined. Basic parameters for the professional activity individual style formation in the system of future Humanities teacher preparation have been grounded. It has stated that the structure of professional activity individual style of future Humanities teacher contains the following components: content-based, projecting-constructive, of organizational activity, motivational, reflexive, communicative and creative. Such components have been structured into two groups: conceptual and personality oriented. The model of technology of professional activity individual style formation in the teacher of Humanities has been theoretically grounded. The levels of investigated phenomenon formation have been defined; methodologies of their diagnostics have been suggested.

Key words: future teacher of Humanities, professional activity individual style, professional activity, pedagogical technology.

Підписано до друку 16.05.2011 р.
Формат 60x84/16. Друк REZO
Папір друк. Умовн. друк. арк. 0.9
Наклад 100 прим. Замовлення № 33

Видрук оригінал-макету:
редакційно-видавничий відділ Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027